

İlahiyat Terimleri Sözlüğü

Yazarlar

Mahmut Ay
Engin Erdem

ISBN: 978-605-2233-66-5

1. Baskı

Ekim, 2019 / Ankara
1000 Adet

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 331

Web: grafikeryayin.com

**Kapak, Sayfa Tasarımı,
Baskı ve Cilt**

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6

06520 (Oğuzlar Mahallesi)

Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

TAKDİM

İletişim araçlarının gelişmesine bağlı olarak bilgiye ulaşma ve bilgiyi yayma yollarının her geçen gün daha da zenginleştiği bir dünyada yaşıyoruz. Geleneksel toplumlarda bilgiye ulaşmak sadece belli seçkin insanların ayrıcalığı iken günümüzde internet, akıllı telefonlar vb. iletişim araçları sayesinde farklı alanlarda üretilen bilgiler geniş toplum kesimlerine hızlı ve yaygın biçimde ulaştırılabilmektedir. Teknolojik gelişmeler bir taraftan bilginin hızlı ve yaygın kullanımına aracılık ederken, diğer taraftan aşırı bireyselleşmeyi ve içe kapanmayı da beraberinde getirmektedir. Kavramlar ve imajlar üzerinden yaratılan sanal gerçeklik algısı özellikle tüketici konumunda olan toplumların zihin dünyası üzerinde güçlü ve yönlendirici etkiler oluşturabilmektedir. Bilgi kirliliği ve yoğunluğunun en ileri seviyede yaşandığı günümüz modern dünyasında doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmak en önemli ve öncelikli sorunlarından biri haline gelmiştir.

İnsan düşünen bir varlıktır, düşünmenin vasıtası ise kavramlardır. İnsanların kavramlara yüklediği anlamlar hem bireysel hem de toplumsal hayatı doğrudan etkileyen sonuçlar doğurabilmektedir. Özellikle din söz konusu olduğunda, ister dine inansın isterse inanmasın, birey, sahip olduğu kavramsal şema üzerinden dünya görüşünü ve hayat tarzını inşa etmektedir. Eşyanın tabiatı gereği, aynı toplumda yaşayan insanlar farklı dini anlayış ve yorumlara sahip olabilirler. Toplumun değişik kesimleri arasında ortaya çıkan farklı din yorumlarının çatışma yerine zen-

ginlik ve uzlaşma kültürünü ortaya çıkarma potansiyelini üretmesi, bireylerin inanç ve kanaatlerini bilimsel bir temelle oturtma konusundaki bilincinin gelişmişlik düzeyine bağlıdır. Dini kavramlara keyfi anlamlar yüklenmesi toplumsal hayatta telafisi çok zor olan derin kırılmalara sebep olabilmektedir. Dolayısıyla, din konusunda farklı görüş ve yorumlar ileri süren insanların hangi kavrama hangi anlamı yüklediklerini gerekçeleri ile birlikte ortaya koymaları hem bilimsel hem de ahlaki bir sorumluluktur. Toplumsal hayatta din üzerinden yürütülen tartışmaların entelektüel düzeyini yükseltmenin ve sağlıklı bir iletişim kurmanın yolu kullanılan kavramların açık ve seçik biçimde ortaya konmasına bağlıdır. Dini kavramları açıklığa kavuşturmak için bu alanda sağlam ve güvenilir referans çalışmalarının hazırlanması önemli bir gerekliliktir.

4 Klasik dönem İslam düşüncesinde, fıkıh, felsefe, kelim, hadis, vb. alanlarda bu ihtiyacı karşılamak üzere önemli sözlük çalışmaları hazırlanmıştır. Bu eserler günümüzde ilgili alanlarda çalışan bilim insanlarının araştırmalarında halen önemli bir başvuru kaynağıdır. Ancak, kendi döneminin bilimsel birikimini yansıtan ve erbabı için anlaşılır olan bu metinlerde yer alan kavramların günümüz diline aktarılmasında ve üslup birliği sağlanmasında önemli sorunlar yaşanmaktadır. Dini kavramları ihtiva eden daha güncel çalışmalara bakıldığında ise, bu eserlerin kullanılan dil ve üslup bakımından sınırlı bir muhatap kitlesine hitap ettiği görülmektedir. Bu eserlerde genel olarak tasvirlerle ve açıklamalara ağırlık verilmesi terimin tanımının gözden kaçmasına sebep olmakta ve okuyucunun terimlerin anlamını kavraması zorlaşmaktadır. Dolayısıyla, belli bir zihinsel açıklığın kazanılmasına hizmet etmesi beklenen sözlük çalışmaları daha büyük kafa karşılıklarının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

Tanım yapmak, her şeyden önce, bir şeyin mahiyetini, efradını cami ağıyarını mani olacak şekilde, o şeyin mahiyetine delalet eden sözü doğrudan ve açık bir biçimde ortaya koymayı gerektirir. Din dilinin güncellenememesi, temel dini kavramların içeriğinin bugünün diline aktarılamaması din alanında sağlıklı iletişimin kurulmasının önündeki en büyük engellerden biridir. *İlahiyat Terimleri Sözlüğü Projesi*, böyle bir tablo karşısında, temel dini kavramları akademik bir bakış açısıyla, kısa, açık ve anlaşılır bir üslup içerisinde tanımlama ve ortaya çıkan referans metnini toplumun hizmetine sunma amacıyla ortaya çıkmıştır. Bu projenin temel hedefi, ilahiyat alanındaki temel kavramları, birincil kaynaklarda geçen asıl anlamına sadık kalarak, toplumun farklı kesimlerinin de anlayabileceği tarzda açık ve anlaşılır biçimde tanımlamak ve *İlahiyat Terimleri Sözlüğü*'nü geniş bir okuyucu kitlesinin kullanımına sunmaktır. Toplumda din dili konusunda ortak bir dil ve üslubun oluşmasına ön ayak olmak, ilahiyat çalışmaları yürütenlere başvuru kaynağı sunmak, ilahiyat alanındaki bilimsel bilginin toplumun değişik kesimlerine ulaşmasını sağlamak, dini terimlerin yabancı dillere çevirisinde ortak bir referans metni oluşturmak, güvenilir ve doğru dini bilgiyi toplumun kolay ve hızlı erişimine sunmak projede gözetilen başlıca amaçlar arasında yer almaktadır.

Prof. Dr. Mahmut AY
Doç. Dr. Engin ERDEM
Ankara, Ekim 2019